

"אל תהי חכם הרבה"

במדבר פרק יא, לה , י"ב א'

מקברות התאהה נסעו העם חזרות ויהיו בחזרות: ותדבר מרים ואחרון במשה על אדות האשה הcessית אשרלקח כי איש כשית לחתן:

تلמוד בבלי מסכת יבמות דף סב עמוד א

דתニア: שלשה דברים עשה משה מודיענו, והסכם דעתו לדעת המקום: פירש מן האשה, ושיבר הלוחות, והוסיף יום אחד. **פירש מן האשה - מי דרש?** אמר: מה ישראל שלא דברה עליהם שכינה אלא לפיה שעה וקבע להם זמן, אמרה תורה: אל תגשו אל האשה, אני שמיוחד לדבר בכל שעה ושעה ולא קבוע לזמן, על אחת כמה וכמה. והסכם דעתו לדעת המקום, שנאמר: לך אמרו להם שובו לכם לאهلיכם, ואתה פה עמוד עמד!

במדבר פרק יא, ז

האספסוף אשר בקרבו התאהו תאוה וישבו ויבכו גם בני ישראל ויאמרו מי יאכלנו בשר:

במדבר שם י

וישמע משה את העם בכיה למשפחתיו איש לפתח אהלו וייחר אף כי מאד ובעניינו משה רע:

רש"י במדבר פרק יא

בכה למשפחתיו - משפחות נאספים וובוכים לפרנסת תרומותם בגלו. ורבותינו אמרו למשפחתיו על עסקי משפחות, על עריות הנאסרות להם:

גור אריה שמוט פרק יט

בפרק רביעי עקיבא (שבת פח) **הקשו התוספות** (ד"ה כפה) הרי כבר אמרו "נעשה ונשמע" (להלן כד), ולמה הוצרך זה, ותרצטו התוספות דשמא היו חוזרים בהם כשראו האש הגדולה, שיצאתה נשמתם (שבת פח). **ואין דעתך נוחה בפירוש זה** לעשות כל זכות ישראל שהקדימו נעשה לנשמע - לאין, שיחזרו מזוכותם הגדול, שהוא לדורי דורות, ואולי התוספות סבירא להו דכיוון דמחמת יראה חזרו להם, לא נחשב לחזרה למעט זכותם.

אבל העיקר הפירוש אשר נראה פשוט, כי כפה עליהם ההר כgingit לומר אם לא תקבלו התורה, שם תהא קבורתכם (שבת פח). **לומר כי התורה היא הכרחית לקבלה, ואם לא יקבלו התורה - שמה תהא קבורתכם.** וידוע, כי דברים המוכרחים להיות הם חשובים במעלה יותר, שאינן מבלעדם, ואין קיום לנמצא בזולתם. לכך כפה עליהם ההר כgingit להודיע מעלה התורה, שאינן מבלעדה כלל. **ואם לא היה עושה זה, היו אומרים כי התורה אין הכרחית לעולם,** רק ברצון קבלו עליהם, **ואם לא קבלו - לא היו צריכים.** לכך היה השם יתברך מפתחה ומרצתה אותם קודם, וכאשר ראו שעיקר נתינתה על ידי כפיטת ההר, היו מוכרחים לומר כי נתינתה מוכרחת, שאין להם קיום זולתה.

שב שמעתתא הקדמה

ולפמ"ש הטעם הוא משום דעתו המן שהיה משר התורה ולחם אבירים היה כל חפצם ותשוקתם רק לתורה ונפשם יבשה ורק מכל תאوت החומריות והם התאוו תאהה שיהיה להט **渴求** התורה בחפות ורצונם. כמו שאמרו נעשה ונשמע, כי אין אדם חוץ באהבה הכרחית. לזאת התראמו על המן והכרחו לאהבת התורה. ואמרו זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חנס, פירושically הכרח רק את אשר ברחרנו ואשר מצא חן בעינינו, כי כן פירוש מלת חנס, כמובן בשński ר"ק שרש חנן, עתה נפשנו יבשה אין כל בלתי אל המן הוכרנו, אנחנו רוצים **選** הבחירה בידינו, אמם גם ע"י הבחירה נאכל המן כי אם לא היה המן טוב למאכל ונחמד למראה היינו צריכין אל ההכרח, אבל באממת המן **擇** הוא ועינו **選** הבדולח, ובודאי נאכל ממנו. אך לא יסור מأتנו כל התאותות ותהייה לנו **渴求** התורה ברצון ובחירה כמו שאמרו נעשה ונשמע:

טרם יקרו והנה נחשך קלונים, דכתיב וישמע העם בוכה למשפחותיו והיינו על עסקינו שנאסר להם. והנה בספר גור אריה פרשת ויגש הקשה כיון דישראל במתן תורה דין גרים הי' להם וכדאיתא ביבמות מו: דישראל היו צריכין מילה והזאה וטבילה דין גרים. וקיים גר נשא אחוטו משום דבר שנטג'יר קטן שנולד דמי. וא"כ לאו דו"ר היה ראוי להתריר קרובות ערוה, ותירץ שלא אמרינו גר שנטג'יר קטן שנולד דמי אלא בגר שנטג'יר מדעתו וחפצו אז הוא קטן שנולד, אבל בשעת מתן תורה שהוכרחו לקבל השכלה עליהם הר הכרחים לקבלת התורה, כמו"ש אותן ח', ע"כ נאстро בקרובותיהם, אבל אם לא היה ע"י הכרח רק ברצון ובחירה היו מותרים בקרובותיהם כמו שביארנו.

ספר מורה הנבוכים חלק א פרק ב

הקשה לי איש חכם זה לו שניים קושיא גדולה... יראה מפשטתו של כתוב כי הכוונה הראשונה באדם שיהיה כשר בעלי חיים שאין של לו ולא מחשבה, ולא יבדיל בין הטוב ובין הרע, וכאשר המורה הביא לו מריו זה השלומות הגדול המיוחד באדם, והיא שתהיה לו זאת הבחירה הנמצאת בנו אשר היא הנכבדת מן העניינים הנמצאים בנו, ובו נתע咫. וזה הפלא שיחיה עונשו של מריו תת לו שלמות שלא היו לו והוא השכל, ואין זה אלא דבר מי שאמר, כי איש מן האנשים מרה והפליג בעול ולפיכך שינו ברייתו לטוב, והוושם כוכב בשםים!

רמב"ן בראשית פרק ב

ועצ' הדעת טוב ורע.. והיפה בעיני, כי האדם היה עושה בטבעו מה שראוី לעשות כפי התולדה, כאשר יעשו השמים וכל צבאים, פועלם אמת שפועלתם אמת ולא ישנו את תפוקידם, ואין להם במעשייהם אהבה או שנאה. ופרי האילן הזה היה מולד הרצון והחפות שיבחרו אוכלי בדבר או בהפכו לטוב או לרע

מלבי"ם שופטים פרק יט

כבר דברו בזה חקרי לב מה נשתנה עניין הגבעה מחתאת סdom אשר המטייר עליהם גפרית ואש ויהפוך לשורש ערדים, ואלה עשו כמעשה סdom ולא חלו בהם ידי שמיים להענישם. ויאמרו כי יש הבדל בין הרשות ובין החוטא, ר"ל כי אנשי סdom היה חטא **מצד השכל**, כי חקקו להם חוקים לא טובים ומשפטים בליך חי המידיניות, וקבלו עליהם החוקים האלה למשפטים צדיקים, בל עבר אורח דרך הארץ, והעובר עונש יענש כפי נימוסיהם, ולא עשו מה שעשו מפני תאותם רק מפני נימוסיהם הנשחתנות, לא **מן אנשי הגבעה** לא שכלם היה במעלה הזה, ולא מפני חק ונימוס עשו זאת, רק מפני תאותם, שמה שלא ארחו את האיש היה מפני כי היו כילים וצרין עין, ומה שרצו לבועל אותו היה מפני תאותם בלבד.